

Ekonomiczny Uniwersytet Dziecięcý

Sztuka otwartego dialogu,
czyli o zdolności asertywnego
komunikowania się

Marzena Lebowska

Politechnika Gdańska
13 stycznia 2022 r.

Organizatorzy

EKONOMICZNY UNIwersYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIwersYTET-DZIECIĘCY.PL

1

- „Komunikacja to umiejętność, której można się nauczyć. To, jak jazda na rowerze czy pisanie na maszynie. Jeśli tylko nad nią popracujesz, możesz bardzo szybko poprawić jakość każdej części swojego życia”.

• *Brian Tracy*

2

• DEFINICJA KOMUNIKACJI:

- Komunikacja to *wymiana informacji* między jej uczestnikami.
- Nośnikami danych mogą być słowa (komunikacja werbalna), gesty, teksty, obrazy, dźwięki czy też sygnały elektryczne albo fale radiowe.
- Ważne jest, aby były one zrozumiałe dla nadawcy i odbiorcy.

3

Komunikacja Werbalna

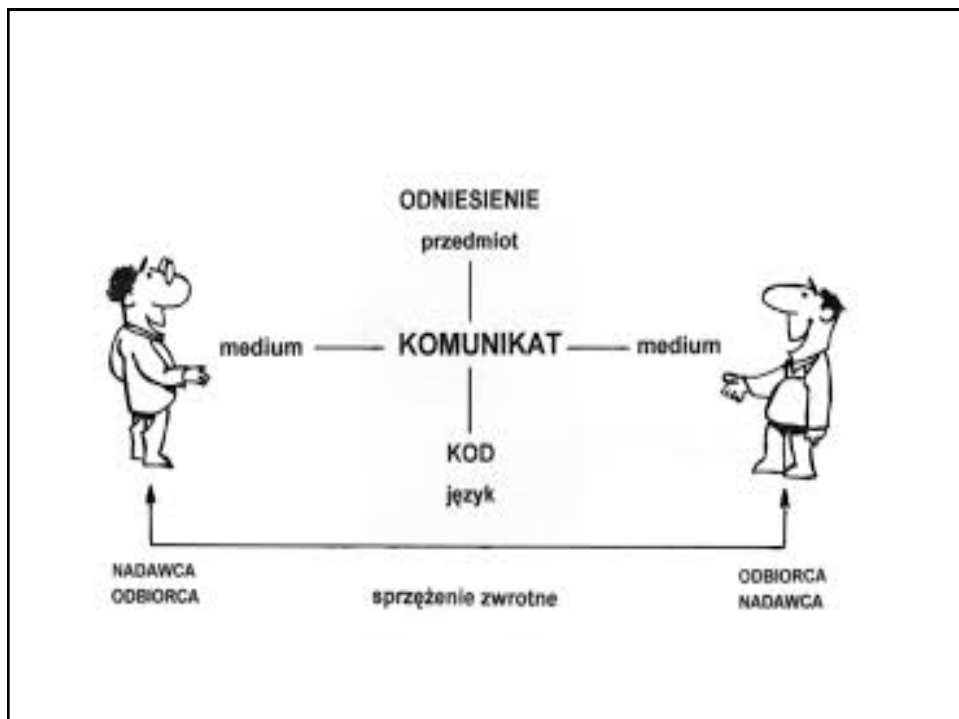
4

Komunikacja z użyciem języka naturalnego, czyli mowy jako środka komunikacji.

-
-

Jest to podstawowy sposób komunikacji międzyludzkiej. Aby komunikacja werbalna mogła mieć miejsce, musi istnieć mówiący i słuchający. Posługują się oni kodem (językiem), który musi być znany obu osobom.

5

6

- „Codziennie rano powtarzam sobie:
- Żadna z rzeczy, które dzisiaj powiem, niczego mnie nie nauczy. Jeśli zatem chcę dowiedzieć się czegoś nowego, to muszę słuchać”.

• *Larry King*

7

Techniki aktywnego słuchania

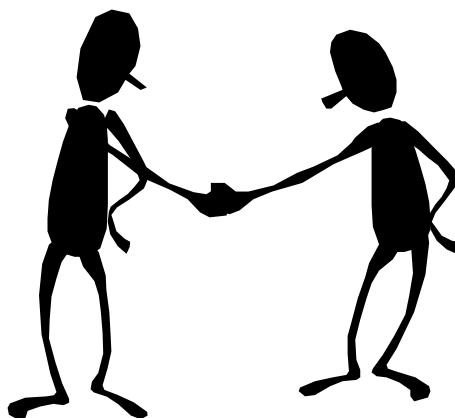
Twój charakter jest twoim najważniejszym atutem, dlatego powinieneś nad sobą pracować przez całe życie. (...)
 "Milionerzy z wyboru" Brian Tracy

The diagram shows three cartoon characters: a man on the left, a woman in the middle, and a man on the right. Each character is associated with a specific active listening technique, indicated by a label and a line pointing to the character:

- zadawanie pytań** (asking questions) - points to the man on the left who is pointing upwards.
- udzielanie zachęt** (encouraging) - points to the woman in the middle who is pointing towards the man on the right.
- parafrazowanie** (paraphrasing) - points to the man on the right who is holding a mobile phone.
- odzwierciedlenie uczuć** (reflecting feelings) - points to the man on the right.
- dzielenie się własnymi uczuciami** (sharing own feelings) - points to the man on the right.
- dowartościowywanie** (valuing) - points to the man on the left.
- utrzymywanie kontaktu wzrokowego** (maintaining eye contact) - points to the man on the left.

8

Komunikacja Niewerbalna

9

Gestykulacja

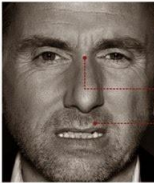
- To najbardziej rzucające się w oczy komunikaty, takie jak: ruchy rąk, dłoni, palców, głowy, korpusu ciała.
- Gestykulując możemy:
  - ▣ określić strukturę wypowiedzi akcentując niektóre elementy
  - ▣ wskazywać ludzi i przedmiot podkreślać coś ilustrować rozmiary i kształty

10

Mimika i wyrazy twarzy

- Są z jednej strony wyrazem naszych emocji; sympatii, złości, pogardy, zdumienia, zakłopotania, szczęścia itp.
- Z drugiej strony zaś elementem wspierającym werbalną treść.
  - Uśmiechając się wyrażamy radość,
  - zaś wykrzywiając usta wstręt.
- Ściągnięte brwi, zaciśnięte usta i szczęki mogą być oznaką naszego niezadowolenia

11

wstręt

- 1 zmarszczony nos
- 2 uniesiona górna warga

pogarda

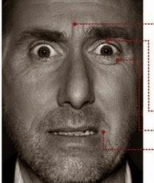
- 1 napięty jeden kącik ust i uniesiony do boku

smutek

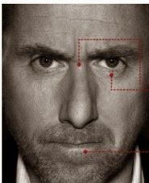
- 1 uniesione wewnętrzne konce brwi
- 2 zmarszczki poniżej powiek
- 3 opadnięte kąciaki ust

7 podstawowych mikroekspresji

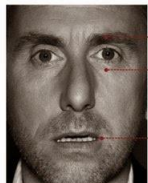
strach

- 1 brwi uniesione i ściągnięte
- 2 uniesione powieki -widać białka oczu
- 3 wargi ściągnięte w tył

złość

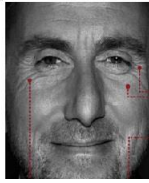
- 1 opuszczone i ściągnięte brwi
- 2 napięte powieki
- 3 ściągnięte wargi

zaskoczenie

- 1 uniesione brwi szeroko
- 2 otwarte oczy
- 3 opuszczona żuchwa

Lie to me*

szczęście

- 1 kurze łapki wokół oczu
- 2 zaangażowane mięśnie policzków
- 3 uniesione kąciaki ust

psychologiwagladu.pl

12

Dotyk i kontakt fizyczny

- To podanie ręki, pocałunek, trzymanie się za rękę, poklepywanie, głaskanie, umieszczanie ręki na ramieniu itp.
-
- Pojawienie się tych komunikatów regulowane jest zasadami wynikającymi ze stopnia znajomości rozmówcy, ich płci, statusu społecznego.
- Za ich pomocą sygnalizujemy najczęściej treści opiekuńcze, stopień zażyłości z partnerem.

13

Dystans przestrzenny

To niewidzialny obszar otaczający jednostkę, w którym przebiega większość jej kontaktów z innymi ludźmi, odzwierciedlający charakter stosunków między nimi.

- Dystans informuje, więc o bliskości psychicznej partnerów, ich zażyłości także poprawności wzajemnej relacji.

14

Kontakt wzrokowy i wymiana spojrzeń

To kolejne sygnały wzajemnych stosunków między rozmówcami.

- Najważniejszym przebieżnikiem są tu nasze oczy; kierunek patrzenia, czas patrzenia, częstotliwość spoglądania.
- Patrzenie w bok, opuszczanie oczu, unikanie kontaktu wzrokowego może sygnalizować że osoba czuje się zakłopotana bądź też kłamie.
- Błądzenie wzrokiem po ścianie, często jest oznaką lekceważenia lub braku zainteresowania.
- Uporczywe wpatrywanie się w drugą osobę może zostać odebrane jako sygnał niechęci do rozmówcy.

15

• MÓWIĄ NIE TYLKO SŁOWA

- 55% tego, co przekazujemy naszemu rozmówcy odbierana jest przez niego niewerbalnie (mowa ciała)
- tylko 7% zależy od tego, co zostało powiedziane,
- 38% natomiast od tego jak to zostało powiedziane.

17

Postawy w komunikacji

AGRESYWNA

18

	OPIS	MODEL ZACHOWANIA NIEWERBALNEGO	MODEL ZACHOWANIA WERBALNEGO
A G R E S Y W N A	Wykorzystywanie innych. Ekspresyjny i podkreślający własną przewagę kosztem pozostałych osób.	„Błysk w oku”. Zbyt bliska odległość od rozmówcy. Groźne gesty (wskazujący palec, zaciśnięte pięści). Podniesiony głos. Częste przerywanie wypowiedzi.	Przekleństwa i obraźliwy język. Ocena zachowań innych. Otwarte groźby lub negatywne uwagi.

19

Postawy w komunikacji

ULEGŁA

20

	OPIS	MODEL ZACHOWANIA NIEWERBALNEGO	MODEL ZACHOWANIA WERBALNEGO
U L E G Ł A	Zachęcanie innych do wykorzystania nas samych. Skrępowany, samonegujący.	Słaby kontakt wzrokowy. Spoglądanie w dół. Ciało pochylone. Stałe przestępowanie z nogi na nogę. Ściskanie dłoni. Ściszony lub zawodzący głos.	Określniki („może”, „jak gdyby”). Wypełniacze („mmm”, „no wiesz”, „cóż”). Zaprzeczenia („To wcale nie jest takie ważne”, „Naprawdę nie wiem”)

21

Postawy w komunikacji

ASERTYWNA

22

	OPIS	MODEL ZACHOWANIA NIEWERBALNEGO	MODEL ZACHOWANIA WERBALNEGO
A S E R T Y W N A	Wywieranie silnego nacisku bez atakowania. Pozwala innym mieć wpływ na rezultat rozmowy. Wyrazisty i podkreślający swą przewagę, bez przykrych konsekwencji dla pozostałych osób.	Dobry kontakt wzrokowy. Postawa swobodna, lecz wyrażająca siłę. Zdecydowany, donośny głos. Wyraz twarzy odpowiadający przekazywanym treściom. Odpowiednio poważny ton, i pauzy w celu potwierdzenia zrozumienia.	Bezpośredni i jednoznaczny język. Brak oceny zachowań innych. Zdania typu „JA” i zdania sugerujące współpracę, typu „MY”.

23

ASERTYWNOŚĆ

1. W potocznym rozumieniu – umiejętność mówienia „nie,” często utożsamiana z bezwzględnością, brakiem uczuć wyższych, egoizmem i agresją.

24

ASERTYWNOŚĆ

1. Zespół zachowań danego człowieka, za pomocą których może on wyrazić uczucia, życzenia, opinie oraz dbać o swoje prawa i interesy w sposób bezpośredni, stanowczy i uczciwy, a jednocześnie respektujący uczucia, postawy, życzenia, opinie i prawa innych osób.
2. Człowiek zachowujący się asertywnie potrafi ujawnić różne uczucia – pozytywne, jak i negatywne np. gniew, strach, zaangażowanie, radość, oburzenie itp, w sposób, który nie narusza praw innych osób.

25

PRAWA ASERTYWNOŚCI

1. Prawo do robienia wszystkiego, co nie narusza praw innych ludzi.
1. Prawo do zachowywania się w sposób asertywny lub nieasertywny.
2. Prawo do dokonywania wyborów.
1. Prawo do zmiany.
2. Prawo do dysponowania swoim ciałem, czasem i własnością.
3. Prawo do wyrażania opinii i przekonań.
4. Prawo do myślenia dobrze o sobie.
5. Prawo do wyrażania życzeń.

26

PRAWA ASERTYWNOŚCI

- 9. Prawo do ekspresji swojej seksualności.
- 10. Prawo do posiadania potrzeb i pragnień.
- 11. Prawo do marzeń.
- 12. Prawo do informacji.
- 13. Prawo do dóbr i usług, za które się zapłaciło.
- 14. Prawo do niezależności i nieingerencji, ze strony innych.
- 15. Prawo do odmowy i sprzeciwu.
- 16. Prawo do poszanowania ze strony innych.

27

ASERTYWNOŚĆ

- Mam prawo do popełniania błędów.
- Mam prawo do niewiedzy i niezrozumienia czegokolwiek.
- *Postawa asertywna daje nam wybór, którego nie ma w postawie*
  - *agresywnej lub biernej*

28

**JAK BYĆ ASERTYWNYM W
KONTAKTACH /WYCHOWANIU
DZIECI**

29

1. ZACHOWAJ SPOKÓJ!!!

- Będziesz dla swoich dzieci jak spokojny policjant,
  - który nigdy nie pozwala, aby pojawiły się buntownicze myśli, ponieważ jest tak opanowany i pewny siebie.

30

2. Będziesz SŁUCHAĆ, nawet wtedy, gdy dziecko krzyczy.

- Właściwe słuchanie polega na:
  - postawieniu się w jego sytuacji,
  - spojrzeniu na świat z jego punktu widzenia,
    - nie po to, aby się przekonać CZY to, co mówi ma sens, ale JAKI to ma sens dla niego.
- *Mów jak najmniej, żeby twoje dziecko mówiło jak najwięcej.*

31

3. Nie krzycz , mów mądrze

- **Używaj mniejszej liczby słów i buduj krótsze zdania.** Im więcej mówisz ,tym mniej słuchają.
- **Nie powtarzaj się.** Nie powtarzaj się. Nie powtarzaj się (to bardzo irytujące).
- **Zniż głos.** Im głośniej mówisz, tym mniej słyszą.
- **Nie unosź rąk ,zwłaszcza gdy twoje dziecko jest zdenerwowane.** Ręce na wysokości twarzy są dla nastolatków bardzo prowokujące . Nigdy nie nastawaj na dziecko fizycznie lub słownie.

32

- **Używaj pierwszej osoby.** Mów raczej o swoich uczuciach, a nie o zachowaniu dziecka. Mów o tym, jak ci smutno, kiedy było złośliwe w stosunku do siostry, a nie co się z nim dzieje.
- **Uporządkuj swoje myśli, zanim zaczniesz mówić.** Rozmowa z nastolatkiem to ciężka praca. Zredaguj pierwszą wersję tego, co chcesz powiedzieć, zanim zaczniesz mówić. Tak jak było kiedyś napisane w chińskim ciasteczku z wróżbą: *„Najpierw otwórz rozum potem usta. W głowie trudno palnąć gafę.”*

33

- **Oceń nastrój dziecka przed rozpoczęciem trudnych rozmów.** Poniedziałek, 7 rano to nie najlepszy moment, by poruszać kwestie szkolne. Wycucie czasu jest szalenie ważne w przypadku rozmów z nastolatkami.
- **Nie upychaj zbyt wiele w jednej rozmowie.** Często rób przerwy, jeśli zauważysz, że po którejś stronie narasta frustracja. Kiedy się zrobi gorąco i tak nie osiągniesz nic dobrego. Nie wahaj się powiedzieć: „*Dokończymy tę rozmowę jutro*”.

34

- **Pozwól dziecku czasami skorzystać z zaworu bezpieczeństwa, jakim jest wyjście z pokoju.** Chociaż może to wyglądać na lekceważenie, może też być sposobem, w jakim dziecko stara się uniknąć wybuchu. Niech wie, że może wyjść, jeżeli później ponownie podejmiecie rozmowę.
- **Nie stawiaj ultimatów, chyba że jest to absolutnie konieczne.** Dzieciaki postrzegają je jako wyzwania, z którymi należy sobie poradzić za wszelką cenę. Jeżeli czujesz, że masz ochotę postawić ultimatum, czas na przerwę.

35

4. Będziesz dodawał 15 min do każdego kontaktu z twym nastoletnim dzieckiem.

- Nie musisz mieć natychmiastowej odpowiedzi w każdej sytuacji,
- Jeśli nie masz czasu, odmów natychmiastowego podjęcia decyzji i powiedz dziecku, że omówicie z nim ten temat później,
- Ważne jest wypracowanie kontrolowanego systemu podejmowania decyzji.

36

5. Będziesz kierował się dojrzałą dumą.

- Gdy wasze dziecko było małe, przyzwyczyłeś się, że zawsze wygrywasz potyczki o władzę.
  - Twoje słowo było ostatnie.
    - **Nadszedł czas na zmianę. Dojrzała duma:**
- Pozwala dziecku na ostatnie słowo,
- Pozwala dziecku na trochę buntu,
- Oznacza zrezygnowanie z zachowywania pozorów w miejscach publicznych,
- Oznacza przetrzymanie wybuchów wściekłości bez odwzajemnienia się tym samym,
- Oznacza odsunięcie na bok własnych potrzeb i skupienie się wyłącznie na dziecku.

37

6. NIE BĘDZIESZ STOSOWAŁ PRZEMOCY!

- Bicie i tak się nie sprawdza.
- Bicie nastolatka, to jak uderzanie w starą łaskę dynamitu, może nie wybuchnie od razu, ale jeśli wybuchnie niszczy wszystko dookoła.
- Uważajcie też na wszystkie formy kontaktu fizycznego z dzieckiem.

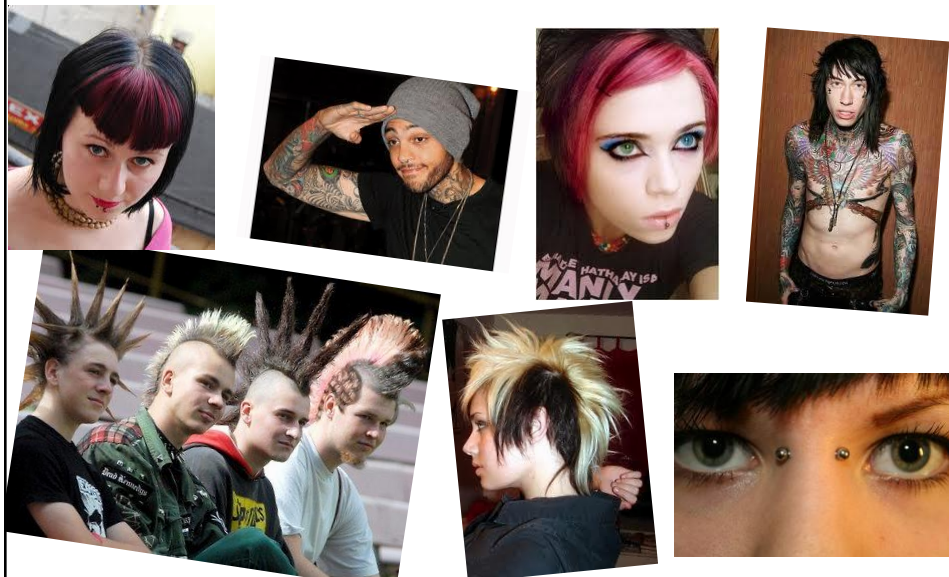
38

7. PRZEPRASZAJ PRZY KAŻDEJ SPOSOBNOŚCI

- Przeprosiny modelują, uczą i uzdrawiają zarówno dziecko jak i rodzica.
- Niech płyną prosto z serca, niech będą szczerze, pokorne i niech skupiają się jedynie na **waszych błędach**.
- Nigdy nie zatruwajcie swoich przeprosin, żądając od dziecka, żeby zrozumiało, dlaczego coś zrobiliście, albo żeby również was przeprosiło.

39

8. SZANUJ TOŻSAMOŚĆ SWOJEGO DZIECKA (nawet, gdy robi ci się od niej niedobrze)

40

- Wszystko, co potem dzieje się w życiu dziecka, całkowicie zależy od tego, jak się ten proces zakończy.
- Świadomość tego **KIM JESTEM**, stanowi klucz do wszystkiego co **dobrze** w naszym życiu.
  - Kiedy tożsamość waszego dziecka się ukształtuje, dotrze ono do końca dorastania.
- **Ps.**
  - Gdy nie ma czasu na kształtowanie tożsamości w okresie dojrzewania, wydarzy się to w wieku
    - 30 -40 lat...

41

9. BĄDŹ WIERNY SAMEMU SOBIE!

- *„nastolatki są nosicielami psychozy, kontakt z nimi może sprawić, że oszalejecie”*
  - Ważne jest, żebyś twardo stał przy swoich zasadach dotyczących ważnych spraw (seks, narkotyki, przemoc itp).
  - Twoje „staroświeckie” wartości są ważnym punktem odniesienia w ich zwariowanym świecie.

42

10. PAMIĘTAJ, ŻE TO PRZEMINIE!!!

- Czekając na ten czas, patrzcie na coś w waszym dziecku, co naprawdę lubicie.
- Zawsze, zwracając się do niego, starajcie się znaleźć coś pozytywnego, na czym możecie skupić uwagę.
- Może to wam pomóc zbudować jeden z tych ważnych mostów łączących was z dzieckiem, który pomoże ocalić wasz związek, a być może nawet jego życie.

43